

УДК: 342.95 (477)

Чишко Катерина Олександрівна –
аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

Kateryna O. Chyshko –
Ph.D. student of Kharkiv National University of Internal Affairs
(27, prosp. 50-richya SRSR, Kharkiv, Ukraine)

Поняття громадської безпеки та її зв'язок з категорією громадського порядку в адміністративно-деліктному законодавстві

Розглянуто тісний взаємозв'язок двох понять: «громадський порядок» та «громадська безпека», виділено їх спільні та відмінні риси виключно у полі адміністративного права. Окремо здійснена спроба надати визначення поняттю «громадська безпека», та характеристика останньої (ознаки, цілі, завдання).

Ключові слова: громадська безпека, ознаки, цілі, взаємозв'язок, громадський порядок, особиста безпека

Рассмотрено тесную взаимосвязь двух понятий: «общественный порядок» и «общественная безопасность», выделены их общие и отличительные признаки в поле административного права. Отдельно сделана попытка дать определение «общественная безопасность», и характеристика последней (признаки, цели, задания).

Ключевые слова: общественная безопасность, признаки, цели, взаимосвязь, общественный порядок, личная безопасность.

K.O. Chyshko The Concept of Public Security and its Relation to the Category of Public Order in Administrative Tort Law

In modern conditions improvement of the security (state, public, personal, etc.) is relevant than ever. Special type of security is public safety. It plays an important role – it ensures stable relations in the country. Ensuring the security situation in the country guarantees the progressive development of the society and cannot be done outside the scope of administrative law. However, regulating a significant part of relations in the sphere of public security, in fact, there is no general definition within administrative legislation. Therefore, the main objective of the article is to formulate the universal concept of “public safety”.

Special attention of the article is paid to the fact that public safety can be viewed in two ways: broad and narrow. The narrow concept of public security would be essentially used within administrative and legal norms. Features inherent to public security both in the broad and in the narrow sense are considered; the issues concerning relationship of public safety with close in content and nature category of public order are highlighted.

The definitions of the concept of “public security” that have been proposed by scholars in the field of administrative law are also provided; author’s definition is formulated. Under public security one should understand public relations of administrative and legal (administrative) character concerning guaranteeing peace and security in everyday life and in the case of emergencies by the way of adopting mostly subordinate normative and legal acts (regulations, decrees, orders) and ensuring their validity by establishing administrative liability and by the work of state agencies and public organizations.

Keywords: public safety, features, objects, interconnection, public order and personal safety.

Постановка проблеми. З дефініцією поняття «громадської безпеки» у вітчизняному законодавстві склалася схожа ситуація, що й з категорією «громадський порядок». Не зважаючи на те, що саме поняття вживається в нормативно-правових актах та у наукових

джерелах, зокрема тих, що відносяться до адміністративного права, уніфікованого поняття зазначеної адміністративної категорії, на сьогодні не існує. Визначення, що закріплено у законодавстві вбачається занадто звуженим, а тому непридатним для «широкого

застосування». Необхідність дослідження сфери громадської безпеки підвищується через ті нестабільні умови в яких опинилась Україна. Саме по собі поняття «безпека» будь-то вона державна, громадська чи особиста, сьогодні має підвищене значення, привертає увагу та викликає стурбованість, як з боку державних органів так й з боку громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених переймалися питаннями про сутність та зміст громадської безпеки, а також її співвідношення та взаємозв'язок з поняттям «громадський порядок», зокрема Веремеєнко І.І., Доненко В.В., Єропкін М.І., Матишевській П.С., Небеська М.С., Ольховський Є. Б., Парубов О.І., Попов Л.Л., Серьогіна А.В., Ширшикова Р.М. та інші.

Мета статті полягає в визначенні «універсального» поняття «громадська безпека», тобто такого, що зможе використовуватись у будь-якої сфері, що охоплює адміністративне право, встановлення притаманних йому ознак, вивчення його взаємозв'язку з громадським порядком як адміністративно-правовою категорією.

Виклад основного матеріалу. Визначення громадської безпеки зафіксовано у вузькопрофільному Законі України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» як «стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки» [1]. Але громадська безпека охороняється в державі не тільки при проведенні футбольних матчів, а таким чином дана дефініція не може використовуватись (широко застосовуватись).

У наказі Міністерства внутрішніх справ «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України», містяться визначення: «громадської безпеки – стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин,

викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями, пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними подіями» [2]. Саме по собі розміщення даного визначення в підзаконному нормативно-правовому акті ставить під сумнів можливість його широкого застосування.

Підтримуючи думку Фатхутдінова В.Г., який акцентує увагу на наявності великої кількості, переважно доктринальних, тлумачень громадської безпеки та наголошує на необхідності вироблення уніфікованого поняття та його законодавчого закріплення [3, с. 265]. Вважаємо необхідним закріпити поняття «громадська безпека» на рівні КУпАП.

У Міжнародній поліцейській енциклопедії зазначено наступне: громадська безпека являє собою «систему суспільних відносин, врегульованих правовими нормами з метою забезпечення безпеки особи, громадського спокою, сприятливих умов праці і відпочинку громадян, нормального функціонування державних органів, громадських об'єднань, підприємств, установ і організацій від загрози, що походить від злочинних та інших протиправних посягань, порушення порядку користування джерелом підвищеної небезпеки, предметами і речовинами, вилученими з вільного обігу, явищ негативного техногенного і природного характеру, а також особливих обставин [4, с. 91].

Доненко В.В. вважає, що громадську безпеку, слід розглядати, як «стан захищеності духовних та матеріальних цінностей суспільства, встановленого порядку діяльності, майнових та немайнових прав, свобод кожної людини цього суспільства від зовнішніх та внутрішніх загроз, який забезпечує умови для їх нормальної життєдіяльності та розвитку» [5, с. 32]. Небеська М.С. зазначає, що під громадською безпекою слід розуміти «загальну захищеність, що відповідає інтересам суспільства і громадян, стан суспільних відносин, що запобігає загрози заподіяння шкоди і забезпечує тим самим їх нормальне функціонування» [6, с. 14].

У свою чергу, Кривенда В.Ю., пропонує таке визначення громадської безпеки – це «система суспільних відносин, врегульованих правовими та технічно-юридичними нормами, яка склалася у зв'язку з діяльністю державних органів і громадських організацій щодо

попередження, припинення та ліквідації негативного впливу джерел підвищеної небезпеки та надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на особисту безпеку громадян, реалізацію її прав, свобод і соціально-значимих потреб, безпеку суспільства та розвиток його матеріальних і духовних цінностей, а також безпеку держави, збереження її територіальної цілісності, суверенітету та конституційного ладу» [7, с. 15]. Ольховський Є.Б. у своїй дисертації розглядає громадську безпеку як «стан громадського порядку, порядку діяльності держави і громадських формувань, охорони прав і свобод громадян, захищеності від внутрішніх та зовнішніх загроз. При такому співвідношенні зазначених категорій будь-яке порушення громадського порядку містить в собі певну суспільну небезпеку, а наявна громадська небезпека порушує громадський порядок» [8, с. 9].

Отже, громадська безпека – це обов’язковий елемент нормального життя при якому захищаються всі суспільні цінності. Державні органи функціонують відповідно до встановлених норм, захищаються майнові та немайнові права від будь-яких посягань. Тобто, безпосередньо, громадська безпека одна зі складових фундаменту, що забезпечує успішне функціонування суспільства та держави в особі її органів. Забезпечення та захист громадської безпеки – це один з основних обов’язків держави в особі її державних органів. Зокрема органів внутрішніх справ. З вищевикладеного, можемо зробити висновок про наявність двох підходів до розуміння «громадської безпеки»: широкого та вузького. Громадська безпека у широкому розумінні – це уся сукупність прав (майнових і немайнових) і свобод громадян (які гарантовані Конституцією та іншими законами України), охорона традицій суспільства та звичаїв, які склалися у ньому, забезпечення мирного життя, у вузькому розумінні громадська безпека являє собою тільки ті відносини, які складаються з приводу (управлінської) адміністративно-політичної діяльності: встановлення у законах та підзаконних нормативно-правових актах форм, засобів та цілей діяльності державних органів, що забезпечує стабільне суспільне функціонування в екстремальних і побутових ситуаціях.

Отже, коли ми говоримо про громадську безпеку, як об’єкт адміністративно-правового забезпечення, необхідно говорити про це поняття у вузькому розумінні. Тому, що саме у такому аспекті мова йде про відносини, що виникають між громадянами у процесі їх повсякденного життя: знаходження у громадських місцях, спілкування з іншими людьми, яке неодмінно регламентується різними правовими нормами, (суспільними) правилами та звичаями. Важливо й те, що у широкому розумінні громадська безпека включає в себе не тільки адміністративно-правові відносини з приводу громадської безпеки, тобто на державному рівні встановлюються загальні основи, орієнтири та принципи забезпечення внутрішнього миру та злагоди в державі, які втілюються на практиці у сфері громадського порядку (у спеціальному розумінні).

Кожна категорія характеризується сукупністю певних ознак, не є виключенням й поняття «громадська безпека». Виділимо ознаки «громадської безпеки» у широкому розумінні:

- це суспільні відносини, що забезпечують стан захищеності суспільства та держави;
- суспільні відносини повинні підтримуватися на нормальному, життєво достатньому рівні, тобто наявна необхідність охорони прав і свобод громадян;
- положення щодо громадської безпеки, її принципи, цілі, засоби, закріплені у законодавчих актах;
- діяльність держави, в особі її уповноважених органів направлена не тільки на охорону, а ще на регулювання громадської безпеки;
- за порушення громадської безпеки встановлюється відповідальність в рамках українського законодавства;
- громадська безпека включає в себе окрім правових норм традицій і звичаїв, які склалися у суспільстві.

Категорія «громадської безпеки» у вузькому значенні, має власні, специфічні риси:

- це суспільні відносини адміністративно-правового характеру;
- регулюється на рівні законів та переважно підзаконних нормативно-правових актів;

- за порушення норм, що регулюють сферу забезпечення громадської безпеки наступає виключно адміністративно-правова відповідальність;

- поняття «громадська безпека» у даному випадку більше стосується побутових ситуацій, які переважно виникають у громадських місцях;

- дане поняття нерозривно пов'язане не тільки з побутовими, а й з екстремальними ситуаціями;

- громадська безпека у спеціальному розумінні в основному забезпечуються роботою органів внутрішніх справ і їх підрозділів.

Підсумуємо виведенням поняття громадської безпеки як об'єкта адміністративно-правового забезпечення – це суспільні відносини адміністративно-правового (управлінського) характеру, з приводу забезпечення миру та безпеки у побутовому житті та при виникненні екстремальних ситуацій, шляхом прийняття переважно підзаконних нормативно-правових актів (інструкцій, постанов, розпоряджень) та забезпечення їх дії встановленням адміністративної відповідальності та роботою державних органів і громадських організацій.

Враховуючи позицію авторів підручника «Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ України» та позицію науковця Басова А.В. [9, с. 187-188; 10, с. 86-91]. Пропонуємо в категорії громадської безпеки (як об'єкта адміністративно-правового забезпечення) виділити наступні елементи: цілі, методи (засоби) досягнення цих цілей і безпосередньо зміст громадської безпеки.

Ціль забезпечення та охорони громадської безпеки можна окреслити як охорону майнових та немайнових прав суспільства від неправомірних посягань у повсякденному житті і при виникненні екстремальних і надзвичайних ситуацій. Основним засобом охорони та регулювання громадської безпеки є норми адміністративного права. Далі, необхідно розкрити зміст «громадської безпеки». Погоджуємось з Парубовим О.І., який вважає, «що зміст громадської безпеки включає в себе суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації правових і технічних норм, що направлені на забезпечення безпеки населення, а також пов'язані з попередженням небезпечних загроз для життя та здоров'я людей» [10, с. 86].

При цьому необхідно зауважити, що зміст громадської безпеки нерозривно пов'язаний з іншою категорією адміністративного права – громадським порядком.

Співвідношення обох вищезазначених явищ доволі жваво обговорюється у юридичній науці, зокрема вченими адміністративного та кримінального права. Це обумовили появу декількох підходів з приводу вирішення цього питання. Перша група вчених (Єропкін М.І., Попов Л.Л., Туманов Г.А., Веремеєнко І.І.) вважають, що поняття громадського порядку не тільки ширше за поняття громадської безпеки, а й охоплює його. Вони обґрунтовують це тим, що при визначенні змісту громадського порядку вони посилаються на ознаки, які притаманні громадській безпеці.

Друга група вчених (представником якої є Матишевській П.С.), навпаки зазначають, що до поняття громадської безпеки входить поняття громадського порядку, звужуючи зміст останнього.

Третя група вчених (Ширшикова Р.М. та Колонтаєвський Ф.Є.) наполягають на тому, що ці два поняття у юридичній доктрині існують окремо один від одного при цьому мають досить тісний зв'язок. На думку Ширшикової Р.М. зміст громадського порядку тісно пов'язан зі змістом громадської безпеки, остання, у свою чергу, «являє собою відносини, пов'язані з відверненням або ліквідацією шкідливих для життя й здоров'я людини наслідків, що викликані небезпечною для оточуючих поведінкою людей або дією стихійних сил природи» [11].

Порушити нормальний порядок суспільного життя, суспільних відносин, що склалися, створити загрозу безпеці громадян та збереженню їх майна, порушити нормальну діяльність підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян можуть і такі обставини, як: стихійні лиха, пожежі, паводки, землетруси, епідемії тощо. Саме тому, складовою частиною змісту громадського порядку є громадська безпека, яка також ґрунтується на суворому виконанні встановлених вимог учасниками відносин, з метою попередження та ліквідації шкідливих наслідків: стихійних сил природи чи інших небезпечних для суспільства явищ.

Ми, підтримуємо останню точку зору, та повністю погоджуємось з Азаровим Ю.Ю., який при розгляді змісту категорії «громадська безпека», акцентує увагу на її співвідношенні з «громадським порядком». Та підкреслює особливу актуальність даного питання, з огляду на відсутність у вітчизняній правовій науці єдиного підходу щодо тлумачення вказаних термінів [12, с. 333-334]. Дотримання вимог громадської безпеки часто запобігає дестабілізації громадського порядку, з яким тісно пов'язані трудова дисципліна, дотримання правил внутрішнього розпорядку та ін. І навпаки, забезпечення громадського порядку має суттєве значення для громадської безпеки, охорони життя людей. Водночас «тісний взаємозв'язок «громадської безпеки» і «громадського порядку» не дає підстав для їх повного отождолення».

Вище ми торкнулися питання про взаємозв'язок «громадського порядку» та «громадської безпеки». Наші судження будуть неповні, якщо ми не згадаємо про ще одне соціальне явище – особисту безпеку, тому, що саме ці три взаємопов'язані елементи обумовлюють єдність та комплексність методів, щодо забезпечення, регулювання та охорони громадського порядку та безпеки як об'єктів адміністративно-правового забезпечення. У процесі охорони та забезпечення громадського порядку та громадської безпеки так чи інакше автоматично зачіпаються інтереси, не тільки держави чи усього суспільства, а й неодмінно безпека та охорона майнових і немайнових прав кожної людини, кожного громадянина, як структурної одиниці всього суспільства.

Особиста безпека – це такий стан захищеності кожної особи, який встановлюється, переважно, нормами адміністративного та кримінального законодавства, при якому не виникає безпосередніх загроз її життю, здоров'ю та особистій свободі та підтримується нормальний рівень життя.

Це все дає підстави для виокремлення спільних та відмінних рис громадського порядку та громадської безпеки як об'єктів адміністративно-правового забезпечення. До спільних рис слід віднести:

- те, що ці дві категорії становлять суспільні відносини, які охороняються державою

шляхом встановлення норм адміністративного та кримінального законодавства, переважно органами внутрішніх справ;

- наявність тісних зв'язків безпосередньо самих сфер громадського життя і велика кількість спільних рис дозволяє сприймати їх як дуже близькі категорії, зокрема, з приводу забезпечення мирної та безпечної життєдіяльності, захисту прав, свобод і законних інтересів кожної людини;

- поняття громадської безпеки та громадського порядку переважно стосується побутових і екстремальних ситуацій, які переважно виникають у громадських місцях.

До відмінностей можемо віднести такі риси:

- громадський порядок в першу чергу забезпечує можливість реалізації прав і свобод людини, а також створення умов для належного виконання обов'язків, а громадська безпека – забезпечення миру та безпеки у побутовому житті та при виникненні екстремальних ситуацій і недопущення та ліквідації впливу шкідливих і несприятливих умов;

- громадський порядок регулюється та забезпечується нормами права з дотриманням норм моралі та звичаєвого права, а громадська безпека регулюється переважно нормами права та правилами: технічними та техніко-юридичними.

Таким чином, закріплення у законодавстві визначення громадської безпеки надасть найбільш точні орієнтири для розроблення методів її захисту принаймні за допомогою норм адміністративного права. Єдине визначення та розуміння громадської безпеки. А на практиці, під час кваліфікації адміністративних правопорушень, об'єктом яких є громадська безпека буде сприяти найбільш точному її здійсненню.

Список використаних джерел:

1. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3673-17/conv>.
2. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 11.11.2010 р. з наст. змінами. – № 550 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1219-10>.
3. Фатхутдінов В. Г. Місце громадської безпеки в системі національної безпеки / В. Г. Фатхутдінов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки» Т. 2 – 2014. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo03/part_2/55.pdf.
4. Міжнародна поліцейська енциклопедія : У 10 т. / Відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – Т. І. Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. – 1232 с.
5. Доненко В. В. «Громадський порядок», «громадська безпека», «безпека дорожнього руху» як складові безпеки / В. В. Доненко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 4. – С. 29-37.
6. Небеська М. С. Органи внутрішніх справ як суб'єкти забезпечення прав і свобод людини у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / М. С. Небеська ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2011. – 20 с.
7. Кривенда В. Ю. Форми і методи діяльності міліції громадської безпеки в сучасних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. Ю. Кривенда ; Київський національний університет внутрішніх справ. – Київ, 2009. – 21 с.
8. Ольховський Є. Б. Адміністративно-правові засоби забезпечення громадської безпеки в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / Є. Б. Ольховський ; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 2004. – 12 с.
9. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ України. Загальна частина / за загальною редакцією Моїсеєва Є.М., Римаренка Ю. І. Олефіра В. І. / Сущенко В. Д., Константинов С. Ф. та ін. – К. : КНТ, 2008. – 520 с.
10. Басов А. В. Забезпечення громадської безпеки: поняття та зміст / А. В. Басов // Адміністративне право і процес – 2012. – № 2 (2). – С. 84-91.
11. Ширшикова Р. М. Сутнісно-функціональний аналіз категорій громадського порядку та громадської безпеки / Р. М. Ширшикова // Суспільство. Держава. Управління. Право. Науковий журнал. – 2012. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ipch_2013_2_18.pdf
12. Азаров Ю. Ю. Теоретико-правові засади забезпечення громадської безпеки в умовах надзвичайних ситуацій / Ю. Ю. Азаров // Митна справа. – Ч. 2. – Книга 1. – № 1. – 2013. – С. 330–337.

References

1. On Peculiarities of Guaranteeing Public Order and Public Security because of Preparing and Holding Football Matches : the Law of Ukraine [Online resource]. – Access : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3673-17/conv>.
2. On Approval of the Provisions about District Police Inspectors' Service in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated from November 11, 2010 with amendments. – No. 550 [Online resource]. – Access : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1219-10>.
3. V. H. Fatkhutdinov, The Place of Public Security in the System of National Security / V. H. Fatkhutdinov // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu (Scientific Bulletin of Kherson State University). Series “Jurisprudence”. V. 2 – 2014. – No. 3. [Online resource] – Access : http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo03/part_2/55.pdf.

4. International Police Encyclopedia in 10 Volumes. / Chief Editor. Yu. I. Rymarenko, Ya. Yu. Kondratev, V. Ya. Tatscii, S. Shemshuchenko. – K. : Concern “Publishing House “In Yure”, 2003. – V. I Theoretical and Methodological and Conceptual Principles of Police Law and Police Ethics. – 1232 p.
5. V. V. Donenko, “Public order”, “Public Safety”, “Traffic Safety” as Components of Security / V. V. Donenko // Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu (Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs). – 2011. – No. 4. – Pp. 29-37.
6. M. S. Nebeska, Internal Affairs Agencies as Subjects of Guaranteeing Human Rights and Freedoms in the Field of Keeping Public Order and Public Security : Synopsis of a Thesis for a Candidate of Juridical Sciences : 12.00.07 / M. S. Nebeska ; Kharkiv National University of Internal Affairs. – Kharkiv, 2011. – 20 p.
7. V. Yu. Kryvenda, Forms and Methods of the Activity of Public Security Police Units in Modern Terms : Synopsis of a Thesis for a Candidate of Juridical Sciences : 12.00.07 / V. Yu. Kryvenda ; Kyiv National University of Internal Affairs. – Kyiv, 2009. – 21 p.
8. Ye. B. Olkhovskiy, Administrative and Legal Means of Guaranteeing Public Security in Ukraine : Synopsis of a Thesis for a Candidate of Juridical Sciences : 12.00.07 / Ye. B. Olkhovskiy ; Yaroslav Mudryi National Law Academy of Ukraine. – Kharkiv, 2004. – 12 p.
9. Administrative (Police) Activity of Internal Affairs Agencies of Ukraine. General Part / under general edition of Ye. M. Moiseiev, Yu. I. Rymarenko, V. I. Olifer / V. D. Sushchenko, S. F. Konstantinov and others. – K. : KNT, 2008. – 520 p.
10. A. V. Basov, Guaranteeing Public Security: the Concept and Content / A.V. Basov // Administratyvne pravo i protsess (Administrative law and proceedings). – 2012. – No. 2 (2). – Pp. 84-91.
11. R. M. Shyrshykova, Essential and Functional Analysis of Categories of Public Order and Public Security / R. M. Shyrshykova // Society. State. Management. Law. Scientific Journal. – 2012. – No. 1. [Online resource]. – Access : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ipch_2013_2_18.pdf
12. Yu. Yu. Azarov, Theoretical and Legal Principles of Guaranteeing Public Security in Terms of Emergencies / Yu. Yu. Azarov // Mytna Sprava (Customs Affairs). – S. 2. – Book 1. – No. 1. – 2013. – Pp. 330–337.